



## نقش ویژگی‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان

مسعود فلاح: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران  
کیومرث خطیر پاشا: استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران (\* نویسنده مسئول) Kiu.pasha@gmail.com  
رضا یوسفی سعیدآبادی: استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

### چکیده

#### کلیدواژه‌ها

قابلیت‌های حرفه‌ای،  
خودکارآمدی،  
شایستگی

**زمینه و هدف:** شایستگی‌های شهروندی یکی از ضروریات مهم در جامعه پیچیده امروزی است؛ بنابراین هدف از پژوهش حاضر تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان بود.

**روش کار:** در این مطالعه آمیخته (کیفی- کمی)، جامعه آماری در بخش کیفی شامل (اساتید هیات علمی و مدعو و مدیران گروه دانشگاه مازندران) بود و حجم نمونه در بخش کیفی با در نظر گرفتن قانون اشباع، تعداد ۲۰ نفر تعیین شد. در بخش کمی جامعه آماری شامل اعضای هیات علمی، استادان مدعو و حق التدریس و کارکنان اداری دانشگاه مازندران بود و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران به تعداد ۳۰۵ نفر که به روش نمونه‌گیری در دسترس تعیین شد. جهت جمع‌آوری اطلاعات در بخش کیفی از مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از تکنیک دلفی و در بخش کمی از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری از نرم‌افزارهای SPSS و LISREL استفاده شد.

**یافته‌ها:** نتایج نشان داد که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین نتایج نشان داد که عناصر و مولفه‌ها و زیر مولفه‌های قابلیت‌های حرفه‌ای استادان در خودکارآمدی ۷۲ درصد و در شایستگی شهروندی ۷۴ درصد در دانشگاه مازندران مؤثر هستند.

**نتیجه‌گیری:** به طور کلی می‌توان ادعا داشت که دانشجویان باید از توانایی‌ها و مهارت‌های لازم از قبیل شایستگی و خودکارآمدی در جامعه امروزی برخوردار باشند که در راستای بهبود توانایی‌های آن‌ها، قابلیت‌های حرفه‌ای استادان نقش بسزایی دارد.

**تعارض منافع:** گزارش نشده است.

**منبع حمایت‌کننده:** حامی مالی ندارد.

### شیوه استناد به این مقاله:

Fallah M, Khatir Pasha K, Yousefi Saeed Abadi R. The Role of Teachers 'Professional Characteristics on Students' Self-Efficacy and Competence. Razi J Med Sci. 2022;29(8):206-214.

\*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با [CC BY-NC-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/) صورت گرفته است.



Original Article

## The Role of Teachers 'Professional Characteristics on Students' Self-Efficacy and Competence

**Masoud, Fallah:** PhD Student of Educational Management, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

**Kiomars Khatir Pasha:** Assistant Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran (\* Corresponding author) [Kiu.pasha@gmail.com](mailto:Kiu.pasha@gmail.com)

**Reza Yousefi Saeed Abadi:** Assistant Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

### Abstract

**Background & Aims:** Citizenship competencies are one of the most important necessities in today's complex society. An effective and efficient education system is a system that is in line with the real goals and needs of society and has the ability to prepare the young generation and develop skills, including citizenship skills, to achieve the desired goals. Citizenship competencies are one of the most important necessities in today's complex society. Citizenship merit refers to knowing how to interact with each other in a democratic society. The Citizenship Competency Program seeks to develop cognitive, communicative, and emotional competencies along with the acquisition of knowledge about government and society. It has to do more with norms and mechanisms for living together. To this end, civic education should be based on activities, not just ideas. The development of citizenship competencies is considered as an educational goal and a good citizen is a person who has characteristics such as: (a) having the ability to evaluate and critique different perspectives, (b) thinking about issues such as justice and equality, (c) participating and (d) accept social responsibility. Universities, as educational and service-oriented organizations, are no exception to this rule of influencing students. In other words, achieving purely educational goals depends on the optimal use of human, financial, and equipment resources, but the dynamism of the university system depends on various factors, including having qualified employees, having a high professional commitment, and a committed heart. It is up to them to take steps in a dynamic and healthy environment by using all their power for the greater and better efficiency of this scientific and cultural organization. Therefore, the professional competence and commitment of all university staff and professors due to their important role in advancing the educational situation of the university is very important and will prepare the ground for performance improvement and productivity. Therefore, this study seeks to answer the question of what is the role of professors' professional abilities on students' self-efficacy and competence?

**Methods:** In terms of purpose, this research is an applied research that was approved by the ethics committee of Islamic Azad University, Sari branch, with the ethics code IR.IAU.SARI.REC.1400.093. The combined research method and research design are also of the type of mixed exploratory research design (qualitative-quantitative). The statistical population of the research in the qualitative section includes (faculty and guest professors and managers of the department of Mazandaran University) to agree on the Delphi method. Also, the statistical population in a small part includes faculty members, visiting professors and teaching staff, and administrative staff of Mazandaran University in 1400 to 1487 people, who were selected by available sampling method. Sample size and sampling method in the qualitative section, according to the research method used in this study, the number of specific samples was not specified at first and sampling was available until 20 after the Theoretical saturation interview was obtained. The statistical sample size in the quantitative part was determined using Cochran's formula of 153 people. A semi-structured interview was used to collect information in the qualitative part and a researcher-made questionnaire was used in the quantitative part. In order to analyze the data in the qualitative part, the Delphi technique and in the quantitative part of the structural equation modeling method, SPSS, and LISREL software were used.

**Results:** Based on the results of the structural model, the variable of teachers' professional abilities on self-efficacy is significant. Considering the significance and positiveness of these coefficients, it

### Keywords

Professional Competencies, Self-Efficacy, Competence

Received: 03/09/2022

Published: 05/11/2022

can be said that the professional abilities of teachers have a positive and significant effect on self-efficacy. Also, the effect of teachers' professional competencies on citizenship competence has been shown by estimating the standard coefficients of paths (value t) along with the factor load of each variable, and as it is known, all factor loads are in good condition and the capability they measure dimensions.

**Conclusion:** The results of the present study showed that the professional abilities of teachers have a significant effect on self-efficacy and citizenship competence. The university is an effective channel for transmitting a set of specific social knowledge, skills, values, and beliefs. The university should provide opportunities for learners to test different values and beliefs from different perspectives, to enable citizens to be aware of and respect their role, and to take an active part in the national interest. To be. Citizenship is not something that happens after graduating from university, but is learned and practiced in daily behaviors and interactions, and is the best place to practice citizenship, university, and school. In other words, the main responsibility for fostering, strengthening, and developing the values and skills of citizenship falls on these two places, which must be practiced and in the course of students' relations with each other and with other individuals and groups. Make them active and responsible citizens. What can justify the main mission and philosophy of the formation and development of universities in the current era is citizenship education and the development of citizenship skills. In order for universities to be able to develop citizenship competencies as one of the basic goals of the educational institution in students, they must be effective, because the most important factor that can indicate the achievement of goals is the effectiveness of the university. Among the various pillars of educational institutions, professors as the main pillar of education in universities have a decisive role in the effectiveness of the university and the development of students' competencies. Therefore, professors' views on the effectiveness of the university as well as the extent to which students have citizenship competencies can help explain the role of the university and their effectiveness in developing students' competencies, especially citizenship competencies and self-efficacy. Numerous factors, such as parents, friends, the media, society and education, and higher education institutions, play a role in learning and developing citizenship skills. The family can be mentioned as an important resource for learning citizenship skills. But the school and the university play a major role in learning students' citizenship competencies. The university influences students' citizenship competencies through the subjects of the curriculum for citizenship education, the methods used to teach the topics, and the methods, rules, and regulations used throughout the university. Because the effectiveness of professors is focused on the achievement of educational goals and objectives, the development of citizenship competencies as one of the goals of the educational institution is better achieved in effective universities. Teachers' effectiveness indicates performance and progress in achieving educational goals. In general, it can be acknowledged that students should have the necessary abilities and skills such as competence and self-efficacy in today's society, which in order to improve their abilities, the professional capabilities of professors play a role and universities and higher education institutions not only for training Expert human beings, but also for expanding the frontiers of knowledge and from the perspectives of personal, national and international development, and the professional capabilities of professors play an important role in the development of educational goals. One of the limitations of the present study was the difficulty of coordinating and communicating with the participants in the qualitative part, which was time-consuming. Considering the effect of professors' professional abilities on students' self-efficacy and competence, it is suggested that in-service training be held in the form of various workshops in order to train professors' professional abilities. Managers, assistants should be fully informed about the impact of the effect of teachers' professional abilities on students' self-efficacy and competence, and most of them should be considered.

**Conflicts of interest:** None

**Funding:** None

#### Cite this article as:

Fallah M, Khatir Pasha K, Yousefi Saeed Abadi R. The Role of Teachers 'Professional Characteristics on Students' Self-Efficacy and Competence. Razi J Med Sci. 2022;29(8):206-214.

\*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

## مقدمه

هر مؤسسه آموزش عالی برای پیشبرد هدف‌های خود به اعضای هیئت علمی توانمند با قابلیت حرفه‌ای بالا نیاز دارد. تلاش برای کمک به اعضای هیئت علمی به منظور دستیابی به عملکرد حرفه‌ای می‌تواند از طریق برنامه‌ها و طرح‌های توسعه آنها صورت پذیرد. با وجود این، لزوماً حرفه‌ای شدن با اجرای چنین طرح‌هایی رخ نمی‌دهد (۱). منظور از قابلیت حرفه‌ای، توانایی فرد در انجام وظایف خاص در وضعیتی معین است. به عبارت دیگر، قابلیت حرفه‌ای به این معناست که فرد دانش و اطلاعات کافی، نگرش مثبت و شخصیت قوی داشته باشد، از مهارت‌های هوشی و عملی برخوردار بوده و از مهارت‌های اجتماعی بی‌بهره نباشد (۲). در حال حاضر، از عمده‌ترین چالش‌های دانشگاه‌ها در سطح جهان توسعه و رشد کیفی اعضای هیئت علمی است. کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و بهنگام‌سازی آن مستلزم توسعه مستمر حرفه‌ای در سه حوزه دانش فنی، مهارت‌های تخصصی و ویژگی‌های فردی مانند مشارکت در کار گروهی، حل مشکل و توسعه مهارت‌های مدیریتی عمومی است (۳). رشد حرفه‌ای زمانی ثمربخش است که فرصت‌های لازم برای بهبود و ارتقای مهارت‌ها و دانش مرتبط با کار برای منابع انسانی فراهم شود (۴). شناسایی توانمندی‌های اعضای هیئت علمی به منظور کمک به رشد حرفه‌ای آنان، سطح توانمندی‌های آنها را مشخص می‌کند و امکان برنامه‌ریزی برای ارتقای آنها را فراهم می‌سازد (۵). در میان مهارت‌های انسان، شاید هیچ‌کدام به اندازه باورهای خودکارآمدی که با عنوان باور افراد در باره توانایی‌هایشان در کنترل وقایع مؤثر بر زندگی تعریف شده است، مهم نباشد (۶). در عین حال شایان ذکر است باورهای خودکارآمدی، صفات ایستا نیستند؛ بلکه سازه‌های پویایی هستند که می‌توانند با تجارب پیشرفته‌تر، ارتقا یابند. این فرایند در نتیجه توانایی یادگیری انسان از تجارب گذشته رخ می‌نماید (۷). خودکارآمدی را با ادراکات افراد (در حوزه‌های خاص) از توانایی خود برای ارائه عملکردهای لازم در راستای دستیابی به نتایج مورد انتظار تعریف کرده‌اند (۸). این باورها می‌تواند معیارهای خودتنظیمی پذیرفته شده افراد (راهبردهای سازگار و ناسازگار)، میزان تلاشی که صرف می‌کنند و میزان حفظ یا آسیب پذیری افراد در مقابل استرس و

افسردگی را تحت تأثیر قرار دهد (۹). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که خودکارآمدی در طول دوران رشدی انسان می‌تواند بر سازگاری افراد مؤثر باشد؛ به دیگر سخن، باورهای خودکارآمدی به افراد امکان می‌دهد که بتوانند با مسائل روبرو شوند. می‌توان سازه خودکارآمدی را به ادبیات علمی روانشناسی وارد کرد و سپس این سازه را در متن نظریه شناخت اجتماعی گنجانده (۱۰). استرگارد (Østergård) و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه خود گزارش کردند که توسعه دانش حرفه‌ای معلمان، یک ضرورت است. دانش حرفه‌ای معلم و خودکارآمدی معلم در فرآیند یاددهی یادگیری، از عوامل موفقیت معلمان در برقراری ارتباط مؤثر و سازنده و فراهم نمودن جو گرم و حمایت‌آمیز در کلاس درس و همین‌طور فرآیند یادگیری است (۱۱). براتلند (Brattland) و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله‌ای به بررسی تربیت شهروندی پرداختند و بیان داشتند که تربیت شهروندی مولفه‌ای است که با برنامه‌ریزی و چشم انداز کوتاه مدت محقق نمی‌گردد بلکه تربیت شهروندی باید طی زمان بسیار دراز و با روالی بسیار آرام و ملایم به ثمر می‌رسد (۱۲). نظام آموزشی اثربخش و کارا، نظامی است که با اهداف و نیازهای واقعی جامعه تناسب داشته باشد و توانایی آماده‌سازی نسل جوان و پرورش مهارت‌هایی از جمله مهارت‌های شهروندی برای نیل به اهداف موردنظر را دارا باشد (۹). شایستگی‌های شهروندی یکی از ضروریات مهم در جامعه پیچیده امروزی است. شایستگی شهروندی اشاره به دانستن این امر دارد که چگونه در یک جامعه دموکراتیک با هم در تعامل باشیم. برنامه شایستگی شهروندی به دنبال این است که شایستگی‌های شناختی، ارتباطی و عاطفی را همراه کسب دانش در مورد دولت و جامعه توسعه دهد. این باید بیشتر در ارتباط با هنجارها و مکانیزم‌هایی برای زندگی با یکدیگر باشد. بدین منظور آموزش مدنی باید بر اساس فعالیت‌ها نه صرفاً بر اساس بیان ایده فراهم شود (۶). توسعه شایستگی‌های شهروندی به عنوان یک هدف آموزشی محسوب می‌شود و شهروند خوب فردی است که ویژگی‌هایی مانند؛ الف) مهارت ارزیابی و انتقاد دیدگاه‌های مختلف، ب) تفکر در مورد مسائلی مانند عدالت و برابری، ج) مشارکت و د) پذیرفتن مسئولیت اجتماعی را داشته باشد (۴). دانشگاه‌ها به منزله سازمان

گرددآوری اطلاعات میدانی می‌باشد، از منابع زیر، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات مورد نظر گردیده‌است:

الف) کتابخانه‌ای (اسنادی): جهت گردآوری داده‌های پژوهش، بخشی از کار به صورت نظری انجام گرفته است که در این بخش از کتاب‌ها، مقالات، رساله‌ها و پژوهش‌ها و جستجوی کامپیوتری جهت دستیابی به مقالات و رساله‌های خارج از کشور استفاده شده است.

ب) روش میدانی: در این روش جهت دست‌یابی به اطلاعات و داده‌ها در دو مرحله کمی و کیفی انجام شده است. در بخش کیفی، مناسب‌ترین روش برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز، مصاحبه با خبرگان (۲۰ نفر از اساتید هیات علمی و مدعو و مدیران گروه دانشگاه مازندران) بود. در بخش مرحله کمی (پرسشنامه)، با توجه به اهداف پژوهش و ماهیت آن، مناسب‌ترین روش برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز، برای تعیین مدل نهایی تحقیق، استفاده از تکمیل پرسشنامه‌ها بین نمونه‌های انتخاب شده از بین اعضای جامعه هدف بود. برای انتخاب یک مدل مناسب، کارا و کاربردی جهت تعیین الگو جهت طراحی مدل نقش قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی دانشجویان، پژوهش‌های انجام گرفته در خصوص موضوع تحقیق، بررسی گردید. ابعاد تحقیقات مطالعه شده، به منظور ارائه مدل پیشنهادی با یکدیگر ادغام گردیدند. بعد از انجام مرحله کیفی تحقیق و اعمال نتایج حاصل از تکنیک دلفی بر روی مدل اولیه پیشنهادی، برای تعیین ابعاد هر یک از متغیرها و گویه‌های هر یک از ابعاد، در طراحی پرسشنامه بر اساس مدل ثانویه، از تحقیقات مطالعه شده و پرسشنامه‌های استاندارد که بر اساس این تحقیقات؛ ارائه گردید، بهره گرفته شد و در نهایت پرسشنامه بخش کمی، ارائه گردید.

پرسشنامه مطالعه حاضر شامل ۱۷ بُعد بشرح زیر بود:

الف- متغیر « قابلیت‌های حرفه‌ای ای »، دارای شش بُعد بشرح: ۱. فنی، ۲. انسانی، ۳. ادراکی، ۴. ارتباطی، ۵. مهارت کار تیمی، ۶. مهارت ابتکاری می‌باشد.

ب- متغیر « خودکارآمدی »، دارای سه بُعد بشرح: ۱. پشتکار، ۲. خودتنظیمی، ۳. تلاش می‌باشد.

آموزشی و خدمت - محور از این قاعده اثرگذاری بر دانشجویان مستثنا نیستند؛ به عبارت دیگر، دستیابی به اهداف آموزشی صرف، به استفاده بهینه از منابع انسانی، مالی و تجهیزاتی منوط است، اما پویایی نظام دانشگاهی وابسته به عوامل مختلفی از جمله داشتن کارمندی با صلاحیت، برخوردار از تعهد حرفه‌ای بالا و دل‌بسته به کار خود است تا در محیطی پویا و سالم با به کار بستن تمام توان خویش برای کارایی بیشتر و بهتر این سازمان علمی فرهنگی گام بردارند. لذا صلاحیت و تعهد حرفه‌ای تمام کارکنان دانشگاه و اساتید به دلیل نقش مهم ایشان در پیشبرد و وضعیت آموزشی دانشگاه بسیار با اهمیت است و زمینه را برای ارتقای عملکرد و تحقق بهره‌وری آماده خواهد کرد. لذا این پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به این سوال است که نقش قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان چگونه است؟

## روش کار

این پژوهش از نظر هدف، تحقیقی کاربردی است که با کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC.1400.093 در کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری تصویب گردید. روش تحقیق ترکیبی و طرح تحقیق نیز از نوع طرح تحقیق آمیخته اکتشافی (کیفی-کمی) است. جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی شامل (اساتید هیات علمی و مدعو و مدیران گروه دانشگاه مازندران) جهت اتفاق نظر در روش دلفی می‌باشند. همچنین جامعه آماری در بخش کمی شامل اعضای هیات علمی، استادان مدعو و حق التدریس و کارکنان اداری دانشگاه مازندران در سال ۱۴۰۰ به تعداد ۱۴۸۷ نفر که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند، می‌باشند. حجم نمونه و روش نمونه‌گیری در بخش کیفی، با توجه به روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش، تعداد نمونه خاصی در ابتدا مشخص نشد و نمونه‌گیری به صورت دردسترس تا آنجا ادامه پیدا نمود تا پس از ۲۰ مصاحبه اشباع نظری حاصل گردید. حجم نمونه آماری در بخش کمی با استفاده از فرمول کوکران ۱۵۳ نفر تعیین شد. در این پژوهش با توجه به این که روش

جدول ۱- گویه‌های مربوط به پرسشنامه تحقیق

شماره گویه	متغیر مستقل (قابلیت‌های حرفه‌ای)
۱-۸	فنی
۹-۱۴	انسانی
۱۵-۱۷	ادراکی
۱۸-۲۳	ارتباطی
۲۴-۲۷	مهارت کار تیمی
۲۸-۳۰	مهارت ابتکاری
شماره گویه	متغیر وابسته (خودکارآمدی)
۳۱ - ۳۷	پشتکار
۳۸ - ۴۴	خودتنظیمی
۴۵ - ۵۰	تلاش
شماره گویه	متغیر وابسته (شایستگی شهروندی)
۵۱-۵۸	ویژگی‌های فردی
۵۹-۶۴	مهارت‌های شهروندی
۶۵-۶۷	تصمیم‌گیری
۶۸-۷۱	همکاری

درونی استفاده شد. از نرم افزار لیزرل جهت انجام تحلیل عاملی تأییدی بهره گرفته شد و در نهایت پایایی مرکب، پایایی هر سؤال، متوسط واریانس استخراجی، حداکثر واریانس مشترک و متوسط واریانس مشترک، برای تعیین روایی هم‌گرا و واگرا (تشخیصی) بر اساس مدل نهایی و مطابق مدل پیشنهاد فرنل و لارکر (۱۹۸۱) محاسبه شد.

### یافته‌ها

در جدول ۲ تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی از طریق برآورد ضرایب استاندارد مسیرها (مقدار  $t$ ) به همراه بار عاملی هر یک از متغیرها نشان داده شده است و همانطور که مشخص است، تمام بارهای عاملی از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده و قابلیت اندازه‌گیری ابعاد را دارند. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بر اساس نتایج مدل ساختاری متغیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی معنادار است. با توجه به معنی‌داری و مثبت بودن این ضرایب می‌توان بیان نمود که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در جدول ۲ تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر شایستگی شهروندی از طریق برآورد ضرایب استاندارد مسیرها (مقدار  $t$ ) به همراه بار

ج- متغیر «شایستگی شهروندی»، دارای چهار بُعد بشرح: ۱. ویژگی‌های فردی ۲. مهارت‌های شهروندی، ۳. تصمیم‌گیری ۴. همکاری می‌باشد.

این پرسشنامه شامل دو بخش می‌باشد:

الف) سؤالات عمومی: شامل اطلاعات دموگرافیک آزمودنی شامل جنسیت، سن، میزان تحصیلات و سابقه خدمت و سمت شغلی آزمودنی‌ها.

ب) سؤالات تخصصی: شامل ۶۸ گویه در مورد سنجش وضعیت هر یک از متغیرها و ابعاد مدل تحقیق، بود. در جدول زیر تعداد و شماره گویه‌های مربوط به هر یک از بعدها در پرسشنامه تحقیق مشخص گردیده است.

در این تحقیق برای سنجش پایایی پرسشنامه، یک مرحله پیش‌آزمون انجام گرفت. بدین صورت که ابتدا تعداد ۳۰ پرسشنامه در جامعه‌ی مورد نظر توزیع و جمع‌آوری شد و پس از وارد کردن داده‌ها، با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه گردید. با توجه به ضرایب بدست آمده برای ابعاد مدل تحقیق، پرسشنامه‌های تدوین شده از پایایی بالایی با ضریب  $0/870$  برخوردار هستند.

پس از جمع‌آوری داده‌ها و ورود آنها به رایانه، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای لیزرل و نرم‌افزار SPSS تحلیل شدند. از نرم‌افزار SPSS برای تعیین پایایی همسانی

جدول ۲- ضرایب مسیر مورد مطالعه و معنی‌داری پارامترهای برآورد شده

مسیر	ضریب مسیر (تخمین استاندارد)	t-value	معناداری	وضعیت
---<فنی	۰/۴۰	۱۳/۲۰	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<انسانی	۰/۴۴	۱۱/۹۲	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<ادراکی	۰/۴۲	۱۰/۷۲	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<ارتباطی	۰/۴۵	۱۱/۹۰	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<مهارت کار تیمی	۰/۴۵	۱۲/۱۷	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<مهارت ابتکاری	۰/۵۱	۱۱/۵۹	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<پشتکار	۰/۶۶	۱۱/۲۹	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<خودتنظیمی	۰/۶۲	۱۰/۶۹	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<تلاش	۰/۶۰	۱۰/۶۷	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<ویژگی‌های فردی	۰/۶۷	۱۳/۳۰	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<مهارت‌های شهروندی	۰/۵۹	۱۲/۶۷	۰/۰۰۰**	پذیرش
---<تصمیم‌گیری	۰/۶۸	۹/۹۸	۰/۰۰۱**	پذیرش
---<همکاری	۰/۶۲	۱۳/۲۵	۰/۰۰۱**	پذیرش
قابلیت‌های حرفه‌ای ---< خودکارآمدی	۰/۶۱	۱۴/۷۰	۰/۰۰۰**	پذیرش
قابلیت‌های حرفه‌ای ---< شایستگی شهروندی	۰/۶۴	۱۴/۱۹	۰/۰۰۲**	پذیرش

مورد پذیرش همگان باشد، ارائه شود، به طوریکه در برخی، زمینه‌ها قابلیت‌ها به عنوان برون داد و در برخی زمینه‌ها به عنوان درون داد قلمداد می‌شود (۱۶). به طور کلی قابلیت‌های حرفه‌ای استادان در هر سطحی برای بهبود عملکردشان بسیار مهم است و روی ارزش‌ها، رفتار، اهداف و فعالیت‌های آنان تأثیر دارد، بلکه باعث رشد حرفه‌ای آنان نیز می‌شود (۱۷). دانشگاه کانال و مجرای مؤثر برای انتقال مجموعه‌ای از دانش‌ها، مهارت‌ها، ارزش‌ها و باورهای خاص اجتماعی است. دانشگاه باید فرصت‌هایی را برای فراگیران تدارک ببیند تا بتوانند ارزش‌ها و باورهای مختلف را از دیدگاه‌های متفاوت مورد آزمون قرار دهند، اینکه شهروندان بتوانند از نقش خود آگاهی یافته و به آن ارجح نهند و نیز مشارکتی فعال در مصالح ملی داشته باشند (۵). شهروندی امری نیست که بعد از فراغت از دانشگاه اتفاق بیفتد، بلکه در رفتارها و تعاملات روزانه آموخته شده و تمرین می‌شود و بهترین مکان برای تمرین شهروندی، دانشگاه و مدرسه است. به عبارت دیگر، مسئولیت اصلی پرورش، تقویت و توسعه ارزش‌ها و مهارت‌های شهروندی بر دوش این دو مکان است که باید به گونه‌ای عملی و در جریان ارتباط‌های دانشجویان با یکدیگر و با سایر

عاملی هر یک از متغیرها نشان داده شده است و همانطور که مشخص است، تمام بارهای عاملی از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده و قابلیت اندازه‌گیری ابعاد را دارند.

## بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد، قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی تأثیر معناداری دارد. یافته‌های حاصل در مقایسه با یافته‌های گلیگان (Gilligan) و همکاران (۲۰۲۱) (۱۳)، کروس (Cross) و همکاران (۲۰۲۲) (۱۴) و بننت (Bennett) و همکاران (۲۰۱۶) (۱۵) نتایج یکسانی داشته است. صاحب‌نظران بر این باورند که کیفیت و میزان قابلیت‌های حرفه‌ای استادان یکی از عوامل موفقیت دانشجویان است. از این رو کمبود مهارت‌ها و قابلیت‌ها می‌تواند روی عملکرد آنان و حتی دانشجویان نیز تأثیر داشته باشد (۴). درباره مفهوم قابلیت، بین صاحب‌نظران رشته‌های مختلف توافق وجود ندارد و این مفهوم در رشته‌های مختلف معانی متفاوتی دارد. به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران، تقریباً غیرممکن است که تعریف جامعی که همه زمینه‌های دانش را تحت پوشش قرار دهد و

کیفی بود که زمان بر بود، از جمله محدودیت دیگر اینکه تحقیق حاضر در این مقطع زمانی و مکانی انجام شده است شاید اگر در مقطع زمانی و مکانی دیگر انجام شود نتایج متفاوتی بدست آید.

با توجه به تاثیر قابلیت های حرفه ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان تأثیر دارد، پیشنهاد می شود، برگزاری آموزش های ضمن خدمت در قالب کارگاه های مختلف به منظور آموزش قابلیت های حرفه ای استادان انجام گردد و به مدیران، معاونین در مورد تأثیر تاثیر قابلیت های حرفه ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان آگاهی کامل داده شود و بیشتر آن ها مورد توجه قرار گیرند.

### نتیجه گیری

به طور کلی می توان اذعان داشت که دانشجویان باید از توانایی ها و مهارت های لازم از قبیل شایستگی و خودکارآمدی در جامعه امروزی برخوردار باشند که در راستای بهبود توانایی های آن ها، قابلیت های حرفه ای استادان نقش بسزایی دارد و دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی نه تنها به دلیل تربیت نیروی انسانی متخصص، بلکه به جهت گسترش مرزهای دانش و از دیدگاه های رشد شخصی، ملی و بین المللی مورد توجه هستند و قابلیت های حرفه ای استادان در توسعه اهداف آموزشی نقش بسزایی دارد.

### References

1. Heinonen E, Nissen-Lie HA. The professional and personal characteristics of effective psychotherapists: a systematic review. *Psychother Res.* 2020;30(4):417-432.
2. Nissen-Lie HA, Rønnestad MH, Høglend PA, Havik OE, Solbakken OA, Stiles TC, et al. Love Yourself as a Person, Doubt Yourself as a Therapist? *Clin Psychol Psychother.* 2017;24(1):48-60.
3. Heinonen E, Lindfors O, Härkänen T, Virtala E, Jääskeläinen T, Knekt P. Therapists' professional and personal characteristics as predictors of working alliance in short-term and long-term psychotherapies. *Clin Psychol Psychother.* 2014;21(6):475-94.
4. Fletcher AC, Delgado J. Psychotherapists' personality traits and their influence on treatment processes and outcomes: A scoping review. *J Clin*

افراد و گروه ها، از آنان شهروندانی فعال و مسئول بسازد (۱۳). آنچه می تواند رسالت و فلسفه اصلی شکل گیری و توسعه دانشگاه ها را در دوران کنونی توجیه کند، تربیت شهروندی و پرورش مهارت های شهروندی است. برای اینکه دانشگاه ها بتوانند شایستگی های شهروندی را به عنوان یکی از هدف های اساسی نهاد آموزش در دانشجویان پرورش و توسعه دهند باید اثربخش باشند، زیرا مهمترین عاملی که می تواند بیانگر تحقق هدف ها باشد اثربخشی دانشگاه است (۱۴). در میان ارکان مختلف نهادهای آموزشی، استادان به عنوان رکن اصلی آموزش در دانشگاه ها نقش تعیین کننده ای در اثربخشی دانشگاه و توسعه شایستگی های دانشجویان دارند (۹). بنابراین، دیدگاه استادان در خصوص میزان اثربخش بودن دانشگاه و همچنین میزان برخورداری دانشجویان از شایستگی های شهروندی می تواند به تبیین نقش دانشگاه و اثربخشی بودن آنها در توسعه شایستگی های دانشجویان به ویژه شایستگی های شهروندی و خودکارآمدی کمک شایانی نماید (۱۰). در یادگیری و توسعه شایستگی های شهروندی عوامل متعددی مانند والدین، دوستان، رسانه ها، جامعه و آموزش و پرورش و مؤسسات آموزش عالی نقش دارند. از خانواده می توان به عنوان یک منبع مهم برای یادگیری شایستگی های شهروندی یاد کرد. اما مدرسه و دانشگاه نقش اصلی در زمینه یادگیری شایستگی شهروندی دانشجویان دارد (۱۵). دانشگاه از طریق موضوع های برنامه درسی در راستای آموزش شهروندی، روش های مورد استفاده برای تدریس مباحث و روش ها و قوانین و مقررات مورد استفاده در کل دانشگاه، شایستگی های شهروندی دانشجویان را تحت تأثیر قرار می دهد (۱۴). از آنجا که اثربخشی استادان بر میزان دستیابی به اهداف و مقاصد آموزشی تمرکز دارد، توسعه شایستگی های شهروندی به عنوان یکی از هدف های نهاد آموزش در دانشگاه های اثربخش بهتر تحقق می یابد. اثربخشی استادان دلالت بر عملکرد و پیشرفت در جهت رسیدن به اهداف آموزشی دارد (۶).

از جمله محدودیت های پژوهش حاضر سختی هماهنگی و برقراری ارتباط با مشارکت کنندگان بخش

Psychol. 2022;78(7):1267-1287.

5. Nissen-Lie HA, Havik OE, Høglend PA, Rønnestad MH, Monsen JT. Patient and therapist perspectives on alliance development: therapists' practice experiences as predictors. *Clin Psychol Psychother.* 2015;22(4):317-27.

6. Lingiardi V, Muzi L, Tanzilli A, Carone N. Do therapists' subjective variables impact on psychodynamic psychotherapy outcomes? A systematic literature review. *Clin Psychol Psychother.* 2018;25(1):85-101.

7. Georg AK, Hauschild S, Schröder-Pfeifer P, Kasper LA, Taubner S. Improving working relationships with families in German early childhood interventions home visitors: a quasi-experimental training study. *BMC Psychol.* 2022;10(1):302.

8. Stefana A, Fusar-Poli P, Gnisci C, Vieta E, Youngstrom EA. Clinicians' Emotional Reactions toward Patients with Depressive Symptoms in Mood Disorders: A Narrative Scoping Review of Empirical Research. *Int J Environ Res Public Health.* 2022;19(22):15403.

9. Plantade-Gipch A, Van Broeck N, Lowet K, Karayianni E, Karekla M. Reflecting on Psychotherapy Practice for Psychologists: Towards Guidelines for Competencies and Practices. *Clin Psychol Eur.* 2020;2(4):e2601.

10. Goldberg SB. A common factors perspective on mindfulness-based interventions. *Nat Rev Psychol.* 2022;1(10):605-619.

11. Østergård OK, Nielsen J, Hjorthøj C, Nilsson KK, Poulsen SB. Effect of deliberate practice training of graduate students in general psychotherapeutic skills compared with theoretical teaching: protocol for the randomised controlled TRIPS trial. *BMJ Open.* 2022;12(9):e062506.

12. Brattland H, Holgersen KH, Vogel PA, Anderson T, Ryum T. An apprenticeship model in the training of psychotherapy students. Study protocol for a randomized controlled trial and qualitative investigation. *PLoS One.* 2022;17(8):e0272164.

13. Gilligan C, Powell M, Lynagh MC, Ward BM, Lonsdale C, Harvey P, et al. Interventions for improving medical students' interpersonal communication in medical consultations. *Cochrane Database Syst Rev.* 2021;2(2):CD012418.

14. Cross AJ, Elliott RA, Petrie K, Kuruvilla L, George J. Interventions for improving medication-taking ability and adherence in older adults prescribed multiple medications. *Cochrane Database Syst Rev.* 2020;5(5):CD012419.

15. Bennett S, Pigott A, Beller EM, Haines T, Meredith P, Delaney C. Educational interventions for the management of cancer-related fatigue in adults. *Cochrane Database Syst Rev.* 2016;11(11):CD008144.

16. Bertrams A, Englert C, Dickhäuser O, Baumeister RF. Role of self-control strength in the

relation between anxiety and cognitive performance. *Emotion.* 2013;13(4):668-80.

17. Horvat L, Horey D, Romios P, Kis-Rigo J. Cultural competence education for health professionals. *Cochrane Database Syst Rev.* 2014;(5):CD009405.